

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Уставни основ за доношење закона

Уставни основ за доношење закона садржан је у одредбама члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, којим је прописано да Република Србија, поред осталог, уређује и обезбеђује систем у области културе и заштите културних добара.

II. Разлози за доношење закона

Обавезно достављање публикација регулисано је Законом о обавезном примерку публикација ("Службени гласник РС", број 52/11). Овим законом уређују се циљеви и намена обавезног примерка публикације, врсте публикација, број обавезних примерака публикација и њихово коришћење и заштита, права, обавезе и одговорност издавача, штампара, дистрибутера, депозитних библиотека, финансирање и друга питања везана за прикупљање, чување и коришћење обавезног примерка публикације, с циљем остваривања општег интереса у области културе и библиотечко-информационој и издавачкој делатности.

Уочено је да тај закон не регулише, или детаљно не регулише, одређена питања значајних за ову материју као што су нпр. дефинисање „академског примерка публикација“ и начин њиховог распоређивања, али и одређене недостатке који отежавају његову примену у пракси као нпр. да су опсегом обавезног примерка обухваћене и публикације које су издате у иностранству, а које се дистрибуирају у Републици Србији у више од десет примерака годишње, даље, да дистрибутера имају обавезу достављања обавезног примерка о свом трошку за све примерке које дистрибуира у Републици Србији током године у више од десет примерака, као и дужност обвезника за достављањем два примерка публикације ако се ради о публикацији која садржи податке који у складу са законом представљају тајну.

Предложеним законом о изменама и допунама Закона о обавезном примерку публикација (у даљем тексту: Закон) врше се измене и допуне Закона о обавезном примерку публикација, на који начин се отклањају недостаци постојећих законских решења који су уочени током претходних година у његовој примени, и омогућава боља реализација остваривања циљева и намене обавезног примерка публикације, али и општег интереса у области културе и библиотечко-информационој и издавачкој делатности у Републици Србији.

III. Основни правни институти и појединачна решења

Одредбама члана 1. врши се допуна члана 3. Закона тако што се у ставу 1. после тачке 2) додаје се нова тачка 3) којом се дефинише „академски примерак“ као примерак публикације који на основу овог закона издавач односно други обвезник о свом трошку доставља Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ као матичној високошколској библиотечко-информационој установи на основу списка наслова за континуирано академско проучавање, које доноси Универзитетска библиотека „Светозар Марковић. Дефинисана категорија „академског примерка“ обухвата селективно одређен списак дела неопходних да би се на темељу знања која та дела обликују и излажу могле спроводити научне и стручне студије у академској заједници Републике Србије, односно дела која су сама предмет научне и стручне анализе и даље употребе. Ова

категорија омогућује да се у мрежи универзитетских библиотека увек и благовремено нађе најмање један примерак непходан за даљи научни и стручни рад. Овако прикупљене публикације дају се на употребу свим корисницима мреже универзитетских библиотека у свим универзитетским центрима (преко институције међубиблиотечке позајмице и у дигитализовној верзији уз поштовање ауторских права и тзв. fair use). Увођењем ове категорије омогућује се сигурност у налажењу неопходних информација уз минимално оптерећење издавача јер је често реч о делима која су већ добила неку врсту подршке институција (кроз финансирање њиховог објављивања или истраживања која је аутор вршио на факултету или у институту, радом на пројекту или обезбеђујући уз подршку своје институције даље напредовање). Академски примерак је по правилу публикација која није комерцијална и тиме не представља ни финансијски терет ни комерцијални губитак за издавача. Она се уводи уместо даљег проширивања обавезног примерка и тако се остварује економично и правично решење. Такође, брисана је и тачка 12) истог става којом је вјно значењ термина „дистрибутер“.

Одредбом члана 2. је извршена измена члана 5. став 1. Закона брисањем тачке 3). Реч је о уклањању одредбе којом је било одређено да се обавезни примерак односи и на публикацију која је издата у иностранству, а која се дистрибуира у Републици Србији у више од десет примерака годишње. Дакле реч је о једној бриси и пракси која је превазиђена.

Одредбом члана 3. је извршена измена члана 6. став 1. Закона брисањем тачке 3) којом је предвиђено да обавезу достављања обавезног примерка о свом трошку има дистрибутер за све публикације које дистрибуира у Републици Србији током године у више од десет примерака. Нема оправдања да се прикупљају и чувају публикације које је дистрибутер увезао са комерцијалним разлозима, а које су већ депоноване у систему депозитних библиотека у земљама у којима су објављене.

Предложеним чланом 4. Врше се измене и допуна члану 7. Закона. Предложеним изменама става 1. овог члана број примерака публикација из члана 5. став 1. тач. 1) и 2) овог закона који се обавезно достављају Народној Библиотеци Србије повећава се са пет на шест примерака публикације, а обавеза достављања једног примерка публикације из члана 5. став 1. тачка 3) овог закона је укинута, у складу са предложеном изменом ове одредбе из члана 2. овог закона. Изменама става 3. овог члана укинута је и дужност обвезника за достављањем два примерка публикације ако се ради о публикацији која садржи податке који у складу са законом представљају тајну. Такође је предложена допуна овог члаа додавањем новог става 5. на који начин се обезбеђује да се Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ доставља један академски примерак публикације“. На овај начин утврђује се нужна и логична корекција која нужно следи из претхдних измена. Универзитетска библиотека «Светозар Марковић» је матична библиотечко-информативна институција и отуда се академски примарак прикупља у њој и преко ње ставља на располагање целој мрежи универзитетских библиотека. Подразумева се да ће академски примерак одмах бити обрађен и стављен у циркулацију, да ће овако прикупљени наслови бити популарисани у целој мрежи универзитетских библиотека и посебно презентовати у академским срединама које за њих могу имати највише интересовања. Иницијатива да се уведе академски примерак јавила се још 1923. године на универзитету, покренуо ју је чувени професор Павле Поповић, а формулисана је 1925. у време оснивања Универзитетске библиотеке и таду ју је изнео њен први управник Урош Џонић. Академским примерком се на најбољи начин превазилази криза у набавци књига настала посебно након драстичног

смањења броја обавезних примерака. Његовим увођењем постижу се најважнији циљеви без великог оптерећења свих заинтересованих и даљег повећања броја обавезних примерака.

Предложеним чланом 5. врше се измене и допуне члана 11. Закона који уређује распоређивање примљених обавезних примерака који врши Народна библиотека Србије, тако што, изменом у ставу 1. тачка 4) уместо до сада предвиђеног једног примерка, Народна библиотека Србије два примерка прослеђује за размену водећи рачуна о приоритету размене, а допуном става 2. додавањем нове тачке 4) Библиотека Матице српске примљене обавезне примерке са територије АП Војводине распоређује тако што, поред предвиђеног, један примерак прослеђује за размену водећи рачуна о приоритету размене.

Одредбом члана 6. предвиђено је да ће закон ступити на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.